

Юшкевич Олена Геннадіївна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри загальноправових дисциплін ФПМК ХНУВС

НОВАЦІЇ ТА НЕДОЛІКИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ У СФЕРІ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Всім зацікавленим вже відомо, що з 07 листопада 2015 року набирає чинності Закон України «Про Національну поліцію» [1], який визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України.

Відповідно до ч. 3 ст. 13 цього Закону у складі поліції функціонує патрульна поліція, що здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню адміністративних правопорушень; припиняє виявлені адміністративні правопорушення та в межах провадження у справах про адміністративні правопорушення приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання.

Нормативу базу діяльності патрульної поліції сьогодні становить Закон України «Про Національну поліцію» [1], Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) на правопорушника накладаються адміністративні стягнення [2], Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах внутрішніх справ України [3], Інструкція з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху [4].

Розглянемо детально новації та недоліки вище перерахованих нормативно-правових актів.

Щодо Закону України «Про Національну поліцію» [1] взагалі потрібно сказати, що цей нормативний акт є історичною подією, суцільною новелою у законодавстві України, який, мабуть, Україна й не очікувала, якщо б не події кінця 2013 року. Саме з цього часу кожен зрозумів, що країні потрібні зміни,

зокрема, реформування правоохоронної системи.

Зупинимося на основних нововведеннях, що містить Закон України «Про Національну поліцію» [1]. Так, Україна нарешті повертається до використання терміну «поліцейський», який припинив свій обіг на початку XX ст. у зв'язку із приходом до так званої «радянської влади» на території бувшого СРСР. На сьогодні поліцейським є громадянин України, який склав Присягу поліцейського, проходить службу на відповідних посадах у поліції і якому присвоєно спеціальне звання поліції.

У статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» [1] надається перелік повноважень поліції, проте, на нашу думку, законодавцю потрібно було б розмежувати повноваження кримінальної, патрульної, спеціальної поліції, поліції охорони та особливого призначення, органів досудового розслідування. При цьому ще невідомо, що розуміє законодавець під спеціальною поліцією та поліцією особливого призначення.

Розділом V Закону України «Про Національну поліцію» [1] вводиться ще декілька термінів – «поліцейські заходи», що складаються із «поліцейських превентивних заходів» та «заходів примусу». Такі терміни є дещо незвичними для вчених-адміністративістів, оскільки в теорії адміністративного права загальноновживаними є заходи адміністративного примусу, що включають в себе адміністративно-запобіжні заходи, заходи адміністративного припинення та заходи адміністративної відповідальності [5]. Хоча за змістом ці терміни співпадають.

Стаття 41 Закону України «Про Національну поліцію» [1] передбачає новий термін «поліцейське піклування», що може здійснюватися щодо неповнолітньої особи віком до 16 років, яка залишилася без догляду; особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу, де вона утримувалася на підставі судового рішення; особи, яка має ознаки вираженого психічного розладу і створює реальну небезпеку оточуючим або собі; особи, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самотійно пересуватися чи створює

реальну небезпеку оточуючим або собі.

Всі інші положення Закону України «Про Національну поліцію» [1] регулюють загальні засади проходження служби в поліції.

Новацією у Кодексі України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [2] є введення нового адміністративного стягнення – штрафні бали (ст. 27–1 КУпАП), що накладається на громадян за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, установлені КУпАП. Кожному громадянину, який має право керування транспортним засобом, щороку з початку року (з дня отримання права керування транспортним засобом) і до кінця року нараховується 150 балів. У разі фіксації правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі від загальної кількості балів громадянина, який вчинив правопорушення, вираховується кількість штрафних балів, передбачених відповідною статтею Особливої частини КУпАП.

Закріплено також підвідомчість розгляду адміністративних справ підрозділами патрульної служби Національної поліції, які мають спеціальні звання (п. 3 ч. 2 ст. 222 КУпАП).

Нововведенням є те, що згідно ст. 258 КУПАП протокол не складається у разі вчинення адміністративних правопорушень, розгляд яких віднесено до компетенції Національної поліції, та адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксованих в автоматичному режимі.

У цих випадках патрульним поліцейським на місці вчинення правопорушення виноситься постанова у справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог ст. 283 КУПАП. Проте, якщо під час складання постанови у справі про адміністративне правопорушення особа оспорить допущене порушення і адміністративне стягнення, що на неї накладається, то патрульний поліцейський зобов'язаний скласти протокол про адміністративне правопорушення відповідно до вимог ст. 256 КУПАП, крім випадків правопорушень у сфері забезпечення дорожнього руху, у тому числі зафіксованих в автоматичному режимі. Цей протокол є додатком до

постанови у справі про адміністративне правопорушення.

Це означає, що за більшість правопорушень у сфері забезпечення дорожнього руху патрульний поліцейський має право виносити лише постанову у справі про адміністративне правопорушення. На наш погляд, така новація протирічить основному завданню провадження у справах про адміністративні правопорушення – всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом. Такі постанови можна сміливо оскаржувати в адміністративному суді, який буде задовольняти позови один за одним.

Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах внутрішніх справ України [3] встановлює порядок оформлення в органах внутрішніх справ України матеріалів про адміністративні правопорушення, порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також визначає порядок контролю за дотриманням законодавства під час оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення. Слід констатувати, що ця Інструкція не містить жодного згадування про патрульних поліцейських, які й складають протоколи про адміністративні правопорушення, про адміністративне затримання та виносять постанови у справах про адміністративні правопорушення, про закриття справи про адміністративне правопорушення.

Акцентувати увагу потрібно також на те, що і в КУПАП [2], і Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах внутрішніх справ України [3] досі вживаються такі терміни як «протокол вилучення речей і документів», «протоколи огляду речей та особистого огляду», бланків яких не розроблено та не затверджено на законодавчому рівні. Всім відомо, що вся інформація щодо вилучення речей і документів, огляду речей та особистого огляду фіксується у протоколах про адміністративні правопорушення та про адміністративне затримання.

Інструкція з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки

дорожнього руху [4] визначає процедуру оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. На наш погляд, взагалі Інструкція містить чимало уточнень, доповнень, що безумовно допомагає патрульному поліцейському в оформленні матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Особливу увагу в Інструкції приділено алгоритму дій патрульного поліцейського у разі виявлення правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, особливостям оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення, відповідальність за яке передбачена статтями 124, 130 КУПАП, порядку здійснення тимчасового вилучення посвідчення водія, особливостям провадження у справах про порушення правил дорожнього руху іноземцями та особами без громадянства та бланкам відповідних процесуальних документів, що повинні міститися у справі про адміністративне правопорушення.

На жаль, у зв'язку із обмеженням кількості сторінок даної роботи ми не можемо висвітлити всі існуючі новації та недоліки законодавства України у сфері діяльності патрульної поліції. Отже, ця тема потребує додаткових досліджень.

Література:

1. Про Національну поліцію : закон України : від 02.07.2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. Додаток до № 51. – Ст. 1122.
3. Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах внутрішніх справ України : наказ МВС України : від

04.10.2013 р. № 950 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1829-13>.

4. Інструкція з оформлення працівниками патрульної служби МВС матеріалів про адміністративні порушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : наказ МВС України : від 10.07.2015 р. № 842 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0830-15>.

5. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / В. Б. Авер'янов. – К.: Юридична думка, 2004. – Т. 1. – 584 с.